

Հ Ի Մ Ն Ա Վ Ո Ր ՈՒ Մ

«ԷՐԵՐՈՒՆԻ-ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ 2800-ԱՄՅԱԿԻ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹՅԱՆ ՀՈՉԱԿՄԱՆ 100-ԱՄՅԱԿԻ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄՔ ՔՐԵԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՈՎ ՀԱՄԱՆԵՐՈՒՄ ՀԱՅՏԱՐԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ԸՆԴՈՒՄՄԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Իրավական ակտի ընդունման անհրաժեշտությունը

Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 82-րդ հոդվածի համաձայն՝ հանցանք կատարած անձն օրենսդիր մարմնի կողմից ընդունվող համաներման ակտով կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, իսկ դատապարտյալը կարող է լրիվ կամ մասնակիորեն ազատվել ինչպես հիմնական, այնպես էլ լրացուցիչ պատժից, կամ պատժի չկրած մասը կարող է փոխարինվել ավելի մեղմ պատժատեսակով, կամ կարող է վերացվել դատվածությունը: Այստեղից հետևում է, որ համաներումը՝

1) մարդասիրական ակտ է և հետապնդում է նույնպիսի նպատակներ:

2) տարածվում է անհատապես չորոշված անձանց շրջանակի նկատմամբ:

3) բովանդակային առումով դրսևորվում է հանցանք կատարած անձանց քրեական պատասխանատվությունից կամ պատժից ազատելու, պատժի չկրած մասն ավելի մեղմ պատժով փոխարինելու կամ դատվածությունը վերացնելու ձևով, այլ խոսքով՝ իր գործողությամբ ընդգրկում է ինչպես քրեական դատավարության մինչդատական փուլը, այնպես էլ դատարանի օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռին հաջորդող ժամանակահատվածը:

Համաներում հայտարարելը, մի կողմից, պետության (որին վերապահված է քրեական հետապնդման իրականացումը), մյուս կողմից՝ քաղաքացիների (որոնք հանցավոր արարքներ կատարելու դեպքում ենթակա են քրեական պատասխանատվության քրեական օրենքով նախատեսված ձևերով և սահմաններում) միջև հարաբերությունների կարգավորման տեսակ է¹:

Պետությունն համաներում հայտարարում է՝ ելնելով ոչ միայն քաղաքական և տնտեսական նպատակահարմարությունից, այլև ժողովրդավարական իրավական պետությունում նման մարդասիրական քայլի սոցիալական պայմանավորվածությունից:

Այս համատեքստում հարկ է նկատել, որ համաներման ինստիտուտի դերին և նշանակությանն անդրադարձել է նաև «Ժողովրդավարություն՝ իրավունքի միջոցով» եվրոպական հանձնաժողովը (Վենետիկի Հանձնաժողով)՝ նշելով, որ Եվրոպայի խորհրդի անդամ երկրներում, ի թիվս ներման, առկա է **գրաստության ևս մեկ դրսևորում, այն է՝ համաներումը:**

Հայաստանի Հանրապետությունը, կարևորելով համաներման ինստիտուտի նշանակությունը, պարբերաբար միջոցներ է ձեռնարկում մարդասիրական այդ ակտի ընդունման ուղղությամբ: Միայն վերջին 10 տարիների ընթացքում Հայաստանի

¹ Ավելի մասնրամասն տե՛ս ՀՀ Սահմանադրության մեկնաբանություններ, Գ.Հարությունյանի, Ա. Վաղարշյանի խմբագրությամբ, Եր.: Իրավունք, 2010, էջ 771:

Հանրապետության Ազգային ժողովն ընդունել է համաներում հայտարարելու մասին 3 որոշում (2009, 2011 և 2013 թվականներին):

Ի նշանավորումն Էրեբունի-Երևանի հիմնադրման 2800-ամյակի և Հայաստանի առաջին հանրապետության անկախության հռչակման 100-ամյակի՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշել է հանդես գալ համաներում հայտարարելու առաջարկությամբ:

Առաջարկվող կարգավորման բնույթը

Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ մշակվել է «Էրեբունի-Երևանի հիմնադրման 2800-ամյակի և Հայաստանի առաջին հանրապետության անկախության հռչակման 100-ամյակի կապակցությամբ քրեական գործերով համաներում հայտարարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագիծ:

Այսպես, ի նշանավորումն Էրեբունի-Երևանի հիմնադրման 2800-ամյակի՝ ներկայացված նախագծով առաջարկվում է համաներում հայտարարել 2018 թվականի հոկտեմբերի 1-ը ներառյալ հանցագործություն կատարելու մեջ կասկածվող, մեղադրվող կամ հանցագործություն կատարած անձանց նկատմամբ:

Մասնավորապես՝ առաջարկվում է՝

• Պատժից ազատել՝

1) առավելագույնը երեք տարի ժամկետով ազատությունից զրկելու հետ կապված պատժի դատապարտված անձանց,

2) այն անձանց, որոնց նկատմամբ պատիժը պայմանականորեն չի կիրառվել, կամ պատժի կրումը հետաձգվել է, ինչպես նաև

3) ազատությունից զրկելու հետ չկապված պատիժների դատապարտված անձանց:

• **Պատժից ազատել** առավելագույնը վեց տարի ժամկետով ազատազրկման դատապարտված սոցիալական այնպիսի խմբերի, որոնց մեջ ներառված են օրինակ՝ առաջին և երկրորդ խմբի հաշմանդամները, երեք և ավելի անչափահաս երեխա ունեցող, 60 տարին լրացած, հղի կամ մինչև երեք տարեկան երեխա ունեցող անձինք և այլք:

• **Պատժից ազատել** անզգուշությամբ հանցագործություն կատարելու համար առավելագույնը 5 և 10 տարի ժամկետով ազատազրկման դատապարտված անձանց, որոնք կրել են պատժի ժամկետի՝ նախագծով սահմանված մասը:

• **Պատժից ազատել** նախկինում դիտավորյալ հանցագործություն կատարելու համար ազատազրկման ձևով պատիժ չկրած կամ կրած, սակայն դատվածություն չունեցող անձանց, որոնք դատապարտվել են առավելագույնը 5 և 10 տարի ժամկետով ազատազրկման և կրել են պատժի ժամկետի՝ նախագծով սահմանված մասը:

• **Քրեական հետապնդում չիրականացնել, ինչպես նաև կարճել 2018 թվականի հոկտեմբերի 1-ը ներառյալ կատարած հանցագործությունների վերաբերյալ հետաքննություն կամ նախաքննություն իրականացնող մարմինների կամ դատարանների վարույթում գտնվող որոշակի խումբ քրեական գործեր:**

• **Օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտով սահմանված պատժաչափի չկրած մասը կրճատել:** Ընդ որում՝ կախված հանցագործության տեսակից և կոնկրետ հանցակազմից՝ առաջարկվում է

պատժաչափի չկրած մասը կրճատել երկու երրորդով, կիսով չափ, մեկ երրորդով, մեկ քառորդով և 6 ամսով:

- 2016 թվականի հուլիսի 17-ից հուլիսի 31-ը Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության պարեկապահակետային ծառայության գնդի տարածքում տեղի ունեցած իրադարձությունների առնչությամբ հանցագործություն կատարած, վերջիններիս հետ հանցակցած, այդ նպատակով հանցավորձ կամ հանցագործության նախապատրաստություն, հարակից տարածքներում դրանց հետ առնչություն ունեցող հանցագործություն կատարած, ինչպես նաև 2015 թվականի ապրիլի 24-ին զանգվածային անկարգությունների նախապատրաստության համար մեղադրվող անձանց նկատմամբ **քրեական հետապնդում չհարուցել, հարուցված քրեական հետապնդումը դադարեցնել կամ նրանց պատժից ազատել, եթե** դրա դեմ չեն առարկում պատանդառված և (կամ) ֆիզիկական վնաս կրած տուժողները: Ընդ որում՝ նշված կարագավորումը չի տարածվում նկարագրված իրադարձությունների ընթացքում կատարված այն արարքների նկատմամբ, որոնք անմիջականորեն հանգեցրել են մարդու մահվան:

- **Ղադարեցնել** պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատված անձանց նկատմամբ իրականացվող **վերահսկողությունը**:

Միաժամանակ, նախագծով **նախատեսվել են նաև այն պայմանները, որոնց առկայության դեպքում համաներում չի կիրառվում** (օրինակ՝ առանձնացվել են կոնկրետ հանցակազմեր):

Ակնկալվող արդյունքը

Նախագծի ընդունման արդյունքում կհայտարարվի համաներում, որի ուժով քրեական պատասխանատվության ենթակա կամ ենթարկված մի շարք անձանց նկատմամբ կկիրառվի համաներման դրսևորումներից որևէ մեկը: